

Somalia: Klan, familie, migrasjon og bistand ved (re)etablering

- Hvilken betydning har klan for enkeltpersoner i Somalia?
- Hvilken rolle spiller familien?
- Hvilken rolle spiller slektninger på morssiden og gjennom ekteskap?
- I hvilken grad opprettholdes klanbånd mellom somaliere i Europa og Somalia?
- I hvilken grad kan personer forvente bistand fra klanen ved (re)etablering i Somalia?
- Er det vanlig at somaliere ikke har noe nettverk?
- Hvordan kan personer finne savnede familiemedlemmer?

Innledning

Denne responsen omhandler betydningen av klan i Somalia og i hvilken grad somaliere kan forvente bistand fra klanen ved (re)etablering i Somalia. I denne sammenheng gir responsen en beskrivelse av somaliske familienettverk, både i Somalia og på tvers av landegrensene.

Responsen baserer seg på åpne kilder, men også på informasjon og kunnskap som Landinfo har opparbeidet seg gjennom sitt arbeid med Somalia gjennom over ti år, herunder møter og samtaler med lokale kilder og andre ressurspersoner på reiser i ulike deler av Somalia og nabolandene (herunder Mogadishu i 2012, 2015, 2016, 2017 og 2019, Belet Weyne i 2015, Hargeysa i 2016 og Kismayo i 2019).¹

Klanen og dens betydning

Somaliske statsinstitusjoner har svært begrenset kapasitet og tilstedeværelse,² og somaliere kan derfor ikke påregne beskyttelse eller sosioøkonomisk støtte fra staten. I Somalia er det først fremst klanen, det vil si slekt på farssiden, som kan dekke slike behov.

¹ Muntlige kilder er anonymisert av hensyn til deres arbeidssituasjon og sikkerhet.

² I Sør-Somalia begrenser myndighetenes tilstedeværelse seg i all hovedsak til Mogadishu og distrikthovedsteder (Landinfo 2019a).

Somaliere flest tilhører en av de seks klanfamiliene Darod, Dir, Hawiye, Issaq, Digil eller Rahanweyn (Lewis 1999, s. 7).³ Hver klanfamilie består av ulike klaner, subklaner, sub-sub klaner og så videre. Den viktigste klanenheten for enkeltpersoner er den såkalte diya-gruppen (på somalisk omtales klanen på dette nivået gjerne som «jilib»),⁴ som ligger under sub-sub klanen (Lewis 1994, s. 20; Landinfo 2015b; SEM 2017, s. 29).

Det finnes ingen oversikt over klanene på dette nivået (diya-gruppe), men en diya-gruppe består normalt av noen hundre til noen tusen mannlige medlemmer med en felles stamfar 4-8 generasjoner tilbake (Gundel 2006, s. 6).⁵ Medlemmene utgjør et kollektiv med gjensidige rettigheter og plikter overfor hverandre, og utgjør dermed en latent ressurs som kan mobiliseres ved behov.

Beskyttelse

Klanens viktigste funksjon er å kreve kompensasjon eller hevne seg hvis et medlem blir drept eller skadet av noen fra en annen klan (Landinfo 2012).⁶ På denne måten kan klantilhørighet beskytte enkeltpersoner mot vold og andre uønskede handlinger ved å virke avskrekkende på potensielle gjerningspersoner. Avskrekkingen fungerer best i områder hvor ens egen klan står sterkt. Dette betyr at sikkerhetssituasjonen til en gitt person kan endre seg avhengig av tid og sted. Somaliere bosetter seg derfor gjerne klanvis, selv i bosetninger for internt fordrevne (Landinfo 2018b, s. 14; kilder B og C, møter i Mogadishu 2016). Mange klaner har tradisjonelle hjemområder (gjerne omtalt som klanområder), der de dominerer.⁷

Beskyttelsen som kan ligge i klantilhørighet har sine begrensinger (Landinfo 2018b, s. 13). Klantilhørighet beskytter ikke mot vold fra ukjente gjerningspersoner, fordi offerets klan da ikke vet hvem de skal reagere mot, og heller ikke mot tilfeldig eller vilkårlig vold.

³ Det finnes også befolkningsgrupper i Somalia som står utenfor klanfamiliene, herunder Midgan (Landinfo 2016c), Jareer (Landinfo 2005) og Rer Hamar (Landinfo 2019b). Medlemmer av disse gruppene knytter seg gjerne til medlemmer av klanfamilier i patron-klient-forhold for beskyttelse og annen støtte.

⁴ «Diya» betyr skadeserstatning på arabisk og referer til at medlemmer av gruppen kollektivt står ansvarlige for å kreve og betale kompensasjon for handlinger begått av eller mot medlemmer av andre diya-grupper. Det somaliske ordet for diya er «mag».

⁵ Diya-gruppen omfatter gjerne et tresifret antall husholdninger (SEM 2017, s. 18).

⁶ Flere av kildene Landinfo har møtt opp gjennom årene viser til at selv myndighetsdomstoler ofte forholder seg til dette ved at gjerningspersoner slippes fri når de involverte klanene har blitt enige om kompensasjon (for eksempel kilde A, møte i Nairobi 2015).

⁷ Klanenes tradisjonelle hjemområder er gjengitt på ulike klankart (se for eksempel SEM 2017, s. 27 og 28). Kartene gir en grov oversikt over hvor ulike klaner dominerer, men de eksakte grensene mellom de ulike klanområdene er ofte omstridt og må følgelig tas med noe forbehold. Det bor også andre klaner i de ulike områdene, og klanmedlemmer bor også utenfor klanens hjemområde.

Sosioøkonomisk bistand fra klanen

Klanen fungerer også som et sosialt sikkerhetsnett ved at medlemmer ved behov kan gi hverandre sosioøkonomisk bistand (Gundel 2006, s. 7; Hammond 2011, s. 139; Landinfo 2015b, s. 11). Eksempler på bistand som Landinfo har hørt om opp gjennom årene inkluderer blant annet husly til medlemmer som er fordrevet fra hjemstedet og pengebidrag til medlemmer som trenger medisinsk behandling.⁸

Andre forhold

Om det er én ting som går igjen i ulike tematikker som Landinfo opp gjennom årene har undersøkt hva gjelder Somalia, så er det at klantilhørighet kan påvirke det aller meste og at lojaliteten til folk flest ligger hos klanen.⁹ Et relevant forhold å trekke frem i denne sammenheng, er at mange arbeidsgivere foretrekker å ansette personer fra samme klan (Landinfo 2016a, s. 14).

Samvirke i det daglige: familie¹⁰ og klan

Som det fremgår over, er klanen en latent ressurs som kan mobiliseres ved behov. Dette betyr at alle klanmedlemmene ikke nødvendigvis har med hverandre å gjøre i det daglige, slik som familier har. Klan og familie er altså ikke sammenfallende enheter, men til dels overlappende ved at familie på farssiden er en del av klanen.

Det finnes ingen klar definisjon på hvor familien stopper og klanen starter (kilde D, møte i Mogadishu 2019). Den kjente svenske Somalia-antropologen Bernhard Helander (1989) forklarer det på følgende måte:

Den somaliske familien er en fleksibel institusjon som forholdsvis lett kan tilpasse seg forandring. For eksempel ved tørke kan en kone og hennes barn sendes til slektninger i et annet område. De omfattende slektskapsbåndene som avstamningen definerer, er en latent ressurs som kan mobiliseres når det trengs. En fjern slektning blir plutselig «onkel» hvis man flytter til hans landsby.

⁸ Familien som har behov for bistand kontakter en slektning, som igjen kontakter andre slektninger, og alle yter bistand etter evne (se også Horst 2004, s. 7).

⁹ Dette illustreres blant annet ved at det ikke er uvanlig at en klan kan ha noen medlemmer som kjemper for al-Shabaab og andre som jobber for myndighetene eller deres støttespillere, og at disse gjerne advarer hverandre om forestående angrep (se for eksempel Landinfo 2015a, s. 4).

¹⁰ Begrepet «familie» kan ha ulik betydning, men defineres her som slektninger som har tett sosial kontakt, enten som en del av samme husholdning eller gjennom annet samvirke i det daglige.

Daglig samvirke mellom slektninger foregår først og fremst i og mellom husholdninger. En somalisk husholdning består i gjennomsnitt av 6,2 personer, hvorav cirka halvparten av personene er under 15 år (DNS 2020, s. 21-24).¹¹

En tredjedel av husholdningene ledes av kvinner (DNS 2020, s. 22).¹² Tradisjonelt utgjør en gift kvinne og hennes barn en egen husholdning.¹³ Husholdningen kan imidlertid også inkludere andre familiemedlemmer, inkludert det vi i Norge anser som fjerne slektninger (Helander 1989). Mange husholdninger inkluderer andres barn.¹⁴

Ulike generasjoner og grener av familien, inkludert onkler, tanter, fettere, kusiner og andre slektninger,¹⁵ bor gjerne i nærheten av hverandre og har tett kontakt. Den kollektivistiske tankegangen står sterkt, og det forventes at man deler ressurser og oppgaver på tvers av husholdninger (FSNAU 2013, s. 21; Ali 2016, s. 21). Dette gjelder blant annet barnepass og muligheter til inntekt (Gabowduale 2010, s. 80-81). Dette kommer også frem i samtaler som Landinfo har hatt med ulike somaliske ressurspersoner i forbindelse med informasjonsinnhentingsreiser og i andre sammenhenger gjennom årenes løp (for eksempel kilde E, møte i Mogadishu 2016).

Gitt at somaliske kvinner får 6,9 barn i snitt (DNS 2020, s. 75), har somaliere flest en vid krets av familiemedlemmer å forholde seg til i hverdagen, i tillegg til klanmedlemmer som kan mobiliseres ved behov.

Slekt på morssiden og gjennom ekteskap

Kvinner forblir en del av sin fars klan også etter at de gifter seg. Gifte kvinner opprettholder kontakt med sine foreldre, søsken og andre klanslektninger, og også barna, som er en del av fars klan, knytter sosiale bånd til sin mors slektninger (Lewis 1994, s. 53 og 59-61). Selv om det forventes at en gift kvinne og hennes barn blir forsørget av ektemannen og hans klan, utgjør slekt på morssiden en subsidiær ressurs for bistand, blant annet når mannens klan er langt borte (Lewis 1994, s. 47-49; kilde F, møte i Belet Weyne 2015). Dette gjelder også for

¹¹ World Bank Group (2019, s. 20) oppgir en noe lavere gjennomsnittlig husholdningsstørrelse (5,4 personer).

¹² World Bank Group (2019, s. 19) oppgir at to av fem husholdninger ledes av kvinner.

¹³ Medianalderen ved første ekteskap er 20 år for kvinner og 23 år for menn (DNS 2020, s. 70). En somalisk mann kan ha opptil fire koner, så sant han kan forsørge dem og behandler dem likt. Som regel utgjør hver kone og hennes barn en selvstendig husholdning, mens mannen flytter mellom dem (Helander 1989).

¹⁴ UNFPA (2020, s. 23 og 35) viser at cirka en tredjedel av somaliske husholdninger inkluderer fosterbarn og/eller foreldreløse barn. Særlig husholdninger i urbane områder inkluderer ofte ett eller flere barn av slektninger fra rurale områder, typisk fordi barnas foreldre bor langt unna utdanningsinstitusjoner (FSNAU 2013, s. 22-23).

¹⁵ Somaliske slektskapstermer som «fetter/kusine» og «onkel/tante» kan også referere til fjernere slektninger.

kvinnens ektemann, men disse båndene er ikke like forpliktende og favner ikke om en så vid krets av slektninger som klanen.

Migrasjon og transnasjonale bånd

Somaliere er tradisjonelt hjemmehørende på Afrikas horn, ikke bare i Somalia, men også i nabolandene Etiopia, Kenya og Djibouti (Landinfo 2017a). De lever imidlertid i dag også i en rekke andre land ellers i Afrika, Europa, Midtøsten, Nord-Amerika og andre steder (Al-Sharmani 2007, s. 1-2). Kildene er omforente om at de sosiale båndene mellom somaliere i og utenfor Somalia, inkludert i Vesten, er svært sterke. Det tydeligste tegnet på dette er at somaliere i diaspora overfører deler av inntekten sin til slektninger i Somalia (Al-Sharmani 2007, s. 3-4; Hammond 2011, s. 138; Lewis 2008, s. 134).

Pengeoverføringer

En studie fra Somaliland og Puntland indikerer at omtrent 40 prosent av somaliske husholdninger mottar pengeoverføringer fra slektninger i utlandet (FSNAU 2013, s. 3). En annen studie, som også inkluderer Sør-Somalia, indikerer at litt over 10 prosent av somaliske husholdninger mottar pengeoverføringer fra utlandet (World Bank 2019, s. 122).¹⁶ Mange mottar penger månedlig, mens andre kun ved behov eller spesielle anledninger, for eksempel ved sykdom, tørke eller religiøse høytider som eid og ramadan (Majid 2018, s. 1-2). Tre fjerdedeler av dem som mottar pengeoverføringer sender penger videre til andre slektninger i Somalia (FSNAU 2013, s. 20). Pengene sendes enten via hawala-selskaper som Dahabshiil Money Transfer, som har hundrevis av kontorer i Somalia, eller via mobiltelefoner (FSNAU 2013, s. 4-5; World Bank Group 2018; World Bank Group 2019, s. 129; Majoka 2019). Pengestøtten brukes i hovedsak til mat, men også til utdanning og andre formål (Majid 2018, s. 3).

Studier av diasporamiljøer i Vesten viser at personer strekker seg svært langt for å sende penger til slektninger i Somalia, selv om de har lite å rutte med selv (Hammond 2011, s. 136; Gabowduale 2010, s. 54-56). Ifølge en undersøkelse oppga 97 prosent av respondentene at de følte en forpliktelse til å gi støtte, ikke bare på grunn av sterke klanbånd, men også grunnet religiøs overbevisning

¹⁶ Pengeoverføringer fra utlandet er altså ikke likt fordelt i det somaliske samfunnet (Majid 2017, s. vi). Ulikheten er ikke bare geografisk, ved at overføringer er mer vanlige blant husholdninger i Nord-Somalia enn Sør-Somalia, men forløper også langs klanlinjer ved at noen klaner i større grad mottar penger fra utlandet enn andre, trolig fordi de i mindre grad har slektninger i utlandet (Majid 2018, s. 2-3). Det finnes ingen uttømmende oversikt over dette, men Digil- og Rahanweyne-klanene, som alle holder til i Sør-Somalia, er trolig blant dem som i mindre grad har slektninger i utlandet som kan sende dem penger. Medlemmer av disse klanene er også overrepresentert i mange av bosetningene for internt fordrevne i Sør-Somalia (Landinfo 2016b).

(FSNAU 2013, s. 21).¹⁷ To tredjedeler av respondentene oppga at de iblant ofret sin egen families behov for å hjelpe slektninger.¹⁸

Andre former for samvirke

Pengeoverføringer er ikke den eneste måten somaliere bistår hverandre på tvers av landegrensene. På samme måte som i Somalia, deler også somaliske slektninger i ulike land på omsorg for barn, eldre og funksjonshemmede (Al-Sharmani 2007, s. 5). Avgjørelsen om hvilke familiemedlemmer som skal leve med hvem og hvor, samt planlegging og organisering av slik migrasjon tas gjerne kollektivt (s. 10-11).

Også migrasjon motivert av beskyttelsesbehov kan foregå på denne måten. Sistnevnte gjelder ikke bare migrasjon fra Somalia, men også til Somalia, for eksempel for å unnsnippe gjengkriminalitet i London (se for eksempel Townsend 2019 og Channel 4 News 2019).

Kommunikasjonslinjer

Somaliere i diaspora og slektninger i Somalia (og andre land) holder kontakt blant annet via mobiltelefon. Flere studier viser til omfattende og hyppig telefonkontakt, ikke bare fordi slektninger i Somalia stadig ber om penger (Lindley 2007, s. 15), men for å opprettholde sosiale relasjoner og utveksle informasjon om stort og smått (Hassan 2014, s. 182-186).

Nesten tre fjerdedeler av somaliske husholdninger har mobiltelefon (DNS 2020, s. 29). Ifølge Landinfos kilder er mobiltelefoner svært utbredt også i al-Shabaab-dominerte områder, selv om bevegelsen har forbudt bruk av smarttelefoner (Landinfo 2017b, s. 3; Landinfo 2018a, s. 10). Bruk av internett og sosiale medier er også utbredt i Somalia, spesielt i Mogadishu og andre byer (Landinfo 2018a, s. 9).

For øvrig vedlikeholdes relasjoner også ved at somaliere i diaspora drar på besøk til Somalia (møter og observasjoner i forbindelse med Landinfos reiser).

Forventning om klanbistand ved (re)etablering

Somaliere som (re)etablerer seg i hjemlandet har samme rettigheter og plikter som lokale klanmedlemmer, både hva gjelder beskyttelse og sosioøkonomisk støtte. Klantilhørighet er ikke geografisk betinget og båndene mellom slektninger i diaspora og hjemland er, som nevnt over, svært sterke. Lokale kilder som Landinfo har møtt opp gjennom årene (se for eksempel Landinfo 2012, s. 6-7 og

¹⁷ Almisser (zakāt) er et av grunnprinsippene i islam (Majid 2017, s. 45).

¹⁸ Gifte par sender gjerne penger til begge sider av familien, altså ikke nødvendigvis bare til mannens klan (Hammond 2011, s. 138).

Landinfo 2016b, s. 3) underbygger dette ved å være samstemte i at viljen til å bistå slektninger generelt er til stede. Kildene understreker imidlertid at manglende ressurser kan begrense evnen til å hjelpe.

Klansystemet er ingen uuttømmelig ressurs

Klansystemet er ingen uuttømmelig ressurs der alle kan hjelpe alle hele tiden. Somalia er et av verdens fattigste land, og nesten halvparten av befolkningen er ikke en gang i stand til å dekke sitt eget daglige matvarebehov (World Bank Group 2019, s. 1 og 5).

Ressurssituasjonen i landet varierer i tid og sted, og påvirkes både av menneskeskapte og naturskapte forhold, herunder stadig tilbakevendende tørkeperioder (Tahir 2019). Rundt 2,2 millioner somaliere, altså cirka en sjettedel av landets befolkning,¹⁹ lever i bosetninger for internt fordrevne (UNHCR 2020). Årsakene til at folk ender opp i en bosetning er sammensatte og er ikke nødvendigvis sammenfallende med hvorfor de blir værende i bosetningen, men fellesnevneren for beboerne er nettopp manglende ressurser (Landinfo 2016b).

Familie prioriteres når ressursene er knappe

Når ressursene er knappe prioriteres ifølge Landinfos kilder slektninger som man har tett kontakt med i det daglige (familien). Også hjelp over tid gis først og fremst til familie (Landinfo 2016b, s. 3). Dette underbygges av pengeoverføringsstudier. Personer som sender penger til slektninger i Somalia er ikke nødvendigvis godt økonomisk stilt selv. De kan følgelig ikke hjelpe enhver slektning og må prioritere (Hammond 2011, s. 140; Horst 2004, s. 13).

Kildematerialet viser at litt over 70 prosent av dem som mottar pengeoverføringer, får pengene fra mødre/fedre, ektefeller, barn eller søsken. En langt mindre andel, cirka 30 prosent, mottar pengeoverføringer fra andre slektninger (FSNAU 2013, s.17). Familiebånd er altså mer pålitelige enn klanbånd for øvrig når ressursene er knappe.

Migrasjon til Europa som indikator på ressurser

Migrasjon til Europa er kostbart og således gjerne forbundet med personer som har sosiale og materielle ressurser (Ali 2016, s. 15). Dette gjelder særlig dersom reisen involverer fly (Ali 2016, s. 18-19). En studie av migrasjon fra Somaliland og Puntland oppfordrer likevel til å være varsom med å konkludere på dette grunnlaget alene.²⁰

¹⁹ Det finnes ingen sikre tall på hvor mange mennesker som bor i Somalia, men en befolkningsundersøkelse fra 2014, gjennomført av somaliske myndigheter med støtte fra blant annet FNs befolkningsfond, ga et estimat på 12,3 millioner (UNFPA 2014, s. 31).

²⁰ Undersøkelsen bygger på informasjon fra 180 husholdninger påvirket av migrasjon (Ali 2016, s. 11). Migrantene fra disse husholdningene reiste i all hovedsak landeveien gjennom Etiopia, Sudan og Libya, og så med båt over Middelhavet til Italia (Ali 2016, s. 18-19).

Noen migranter kommer fra svært fattige husholdninger, og selv de som kommer fra mer ressurssterke husholdninger, er ikke nødvendigvis i stand til å finansiere migrasjonen (Ali 2016, s. 16). I denne sammenheng er det verdt å merke seg at ni av ti av migrantene i studien unnlot å involvere andre familiemedlemmer i avgjørelsen om å migrere, og var i stand til å migrere fordi smuglere tilbød dem å reise uten forhåndsbetaling (Ali 2016, s. 37).

Betalingen til smuglerne inndras ved at migranten holdes som gissel underveis på reisen, oftest i Libya eller Sudan, og vedkommendes familie kontaktes for løsepenger (Ali 2016, s. 18-24). Familien kontakter så slektninger for å samle sammen nok penger (Ali 2016, s. 45-47). På denne måten utnytter smuglerne den kollektive forpliktelsen blant klanmedlemmer til å hjelpe hverandre (Ali 2016, s. 21). Mange familier må også selge eiendom eller ta opp lån for å samle sammen nok løsepenger.

Ovennevnte kom også frem i samtaler Landinfo hadde med ulike lokale kilder i Somaliland i april 2016.

Personer som ikke har sendt penger til slektninger i Somalia

Studier av diasporamiljøer i Vesten viser at somaliere strekker seg svært langt for å sende penger til slektninger i Somalia, ikke bare fordi det forventes av dem, men også fordi det gir dem anseelse og respekt innad i klanen (Hammond 2011, s. 140-141).

Det å ikke leve opp til forventinger om å sende penger kan tære på relasjoner og være en kilde til stor skam, både med hensyn til slekt i Somalia og i diasporamiljøet. Etter Landinfos forståelse resulterer imidlertid ikke det å ikke sende penger til slektninger i Somalia i at vedkommende automatisk blir nektet bistand ved en (re)etablering der. I denne sammenheng er det viktig å understreke at det ikke er en forutsetning å ha hjulpet andre for å få bistand fra klanen. Systemet bygger på fordeling, altså at medlemmer gir etter evne hvis de er i posisjon til det (Ali 2016, s. 46). Har man ikke anledning, så forventes det heller ikke at man bidrar.

Somaliere uten nettverk

Landinfo har gjentatte ganger opp gjennom årene tatt opp spørsmål knyttet til somaliere uten nettverk. Dette spørsmålet møtes med smil og undring fra lokale kilder, inkludert representanter for somaliske myndigheter. Ifølge kildene er dette en teoretisk problemstilling som det er vanskelig å forestille seg. Kildene forklarer dette ikke bare ved å vise til klanens betydning i Somalia, med også med henvisning til at somaliske familienettverk normalt er svært omfattende og at de sosiale båndene mellom ulike generasjoner og grener av familien er tette. Dette

bildet underbygges også av informasjonen i denne responsen, herunder det høye fruktbarhetstallet for somaliske kvinner.

Savnede familiemedlemmer

Ovennevnte utelukker selvsagt ikke at somaliere kan miste kontakt med familiemedlemmer, for eksempel i forbindelse med migrasjon og væpnet konflikt.

Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC), i samarbeid med Somalias Røde Halvmåne og søsterforeninger i andre land, bistår somaliere i søken etter savnede familiemedlemmer gjennom tjenesten «Restoring Family Links» (ICRC u. å. & 2019). Tjenesten er gratis og benytter seg blant annet av ressursene til organisasjonens mange feltkontorer i og utenfor Somalia for å oppspore savnede eller avdekke hva som har skjedd med dem.

ICRC samarbeider i denne sammenheng også med BBC Somali Service ved at navn på savnede leses opp på det daglige radioprogrammet «Missing Persons» (BBC u. å.). BBC Somali Services har lyttere over hele verden og er en av de meste populære radiokanalene i Somalia (BBC 2015).²¹

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

²¹ Radio er det viktigste massemediet i Somalia (Landinfo 2018a, s. 8). Cirka en femtedel av somaliske husholdninger har egen radio (DNS 2020, s. 29).

Referanser

Skriftlige kilder

- Ali, N. (2016). *Going in Tahriib – The causes and consequences of Somali youth migration to Europe*. Nairobi: Rift Valley Institute.
- Al-Sharmani, M. (2007, 23. oktober). Contemporary Migration and Transitional Families: The Case of Somali Diaspora(s). Kairo: American University. Tilgjengelig fra <http://schools.aucegypt.edu/GAPP/cmrs/Documents/MulkiAlsharmani.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Konferansebidrag til Migration and Refugee Movements in the Middle East and North Africa, Forced Migration & Refugee Studies Program ved American University i Kairo 23-25. oktober 2007.
- BBC (2015). BBC is the most listened to international radio in Somalia. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.co.uk/mediacentre/latestnews/2015/bbc-most-listened-station-somalia> [lastet ned 17. juni 2020]
- BBC (u. å.). Missing Persons. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/somali/missinge.shtml> [lastet ned 17. juni 2020]
- Channel 4 News (2019, 20. mai). The young Somalis returning home to escape knife crime. *Channel 4 News*. Tilgjengelig fra <https://www.youtube.com/watch?v=dhSgP8T97m0>
- DNS, dvs. Directorate of National Statistics, Federal Government of Somalia (2020). *Somali health and demographic survey*. New York: UNFPA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Som%20Gvt%20UNFPA%20Press%20Release_SHDS%20Rpt%20Launch_29-04-20_Final.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- FSNAU, dvs. Food Security and Nutrition Analysis Unit (2013, 5. juni). *Family Ties: Remittances and Livelihoods Support in Puntland and Somaliland*. Nairobi: FSNAU. Tilgjengelig fra www.fsnau.org/downloads/Remittances-and-Livelihoods-Support-in-Puntland-and-Somaliland.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- ICRC, dvs. International Red Cross and Red Crescent Movement (2019, 8. desember). *Restoring Family Links: Strategy for the International Red Cross and Red Crescent Movement 2020–2025*. Genève: ICRC. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/CD19-R6_Adopted_-RFL-Strategy-with-annex_en_clean.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- ICRC (u. å.). Restoring Family Links. *ICRC*. Tilgjengelig fra <https://www.icrc.org/en/what-we-do/restoring-family-links> [lastet ned 17. juni 2020]
- Gabowduale, K. (2010). *Somali families in Norway: A critical review of the changing socio-structural situation and its consequences for the family*. Oslo: Universitetet i Oslo. Tilgjengelig fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/15301/Gabowduale.pdf?sequence=3> [lastet ned 17. juni 2020]
- Gundel, J. (2006, november). *The predicament of the 'Oday'. The role of traditional structures in security, rights, law and development in Somalia*. Nairobi: Danish Refugee Council & Novib/Oxfam. Tilgjengelig fra https://logcluster.org/sites/default/files/documents/Gundel_The%2520role%2520of%2520traditional%2520structures.pdf [lastet ned 17. juni 2020]

- Hammond, L. (2011). Obligated to Give: Remittances and the Maintenance of Transnational Networks Between Somalis at Home and Abroad. *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies*, 10(11), 125-151. Tilgjengelig fra <https://digitalcommons.maclester.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1108&context=bildhaan> [lastet ned 17. juni 2020]
- Hassan, A. (2014, desember). *Sending remittance as transnational kinship practices – A Case Study of Somali Refugees in London*. London: University of London. Tilgjengelig fra https://research.gold.ac.uk/11156/1/SOC_thesis_HassanAM2015.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Doktorgradsavhandling presentert ved Goldsmiths College.
- Helander, B. (1989). *Den somaliske familien*. Oslo: Utlendingsdirektoratet. Tilgjengelig i Landdatabasen.
- Horst, C. (2004, oktober). *Money and mobility: transnational livelihood strategies of the Somali diaspora*. Genève: GCIM Tilgjengelig fra https://pure.uva.nl/ws/files/1733359/34016_Global_Migration_Perspectives_No_9.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2005, 8. april). *Jareer (bantu) befolkningen i Somalia*. Oslo: Landinfo.
- Kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Somalia/Sosiale og kulturelle forhold.
- Landinfo (2012, 6. juli). *Somalia: Beskyttelse og konfliktløsningsmekanismer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/2109/1/2109_1.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2015a, 2. juni). *Al-Shabaab og lokalt ansatte i AMISOM, FN og andre internasjonale organisasjoner*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-temanotat-Al-Shabaab-og-lokalt-ansatte-02062015.pdf> [lastet ned 19. juni 2020]
- Landinfo (2015b, 1. oktober). *Klan og identitet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-temanotat-Klan-og-identitet-01102015.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2016a, 1. april). *Aktuelle sosiale og økonomiske forhold ved retur til Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-temanotat-Aktuelle-sosiale-og-%C3%B8konomiske-forhold-i-Mogadishu-ved-retur-01042016.pdf> [lastet ned 19. juni 2020]
- Landinfo (2016b, 11. november). *Bosetningene i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3465/1/3465_1.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2016c, 12. desember). *Lavstatusgrupper*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3476/1/3476_1.pdf [lastet ned 19. juni 2020]
- Landinfo (2017a, 14. desember). *Somaliske klaner og grupper på Afrikas Horn*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Respons-Somaliske-klaner-og-grupper-p%C3%A5-Afrikas-Horn-14122017.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2017b, 20. desember). *Al-Shabaab utenfor byene*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3660/1/3660_1.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2018a, 13. april): *Media og journalistikk*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Somalia-temanotat-Media-og-journalistikk-13042018.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2018b, 15. mai). *Sikkerhetsmessige utfordringer i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/05/Temanotat-Somalia-Sikkerhetsmessige-utfordringer-i-Mogadishu-15052018.pdf>

- Landinfo (2019a, 21. mai). *Al-Shabaab-områder i Sør-Somalia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/02/Somalia-respons-Al-Shabaab-omr%C3%A5der-i-S%C3%B8r-Somalia-21052019.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Landinfo (2019b, 21. mai). *Rer Hamar-befolkningen i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/05/Respons-Somalia-Rer-Hamar-befolkningen-i-Mogadishu-21052019.pdf> [lastet ned 19. juni 2020]
- Le Sage, A. (2005). *Stateless Justice in Somalia. Formal and Informal Rule of Law Initiatives*. Genève: Centre for Humanitarian Dialogue. Tilgjengelig fra https://www.files.ethz.ch/isn/20303/Somalia_stateless_justice.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Lewis, I. (1994). *Blood and Bone – The Call of Kinship in Somali Society*. The Rea Sea Press.
- Lewis, I. (1999). *A Pastoral Democracy – A Study of Pastoralism and Politics among the Northern Somali of the Horn of Africa*. Münster: LIT Verlag.
- Lewis, I. (2008). *Understanding Somalia and Somaliland*. New York: Columbia University Press.
- Lindley, A. (2007). *The early morning phonecall: Remittances from a refugee diaspora perspective*. Oxford: University of Oxford. Tilgjengelig fra https://www.compas.ox.ac.uk/wp-content/uploads/WP-2007-047-Lindley_Refugee_Diaspora_Remittances.pdf [lastet ned 17. juni 2020]
- Majid, N. (2017, november). *Remittances and Vulnerability in Somalia – Assessing sources, uses and delivery mechanisms*. [s.l.]: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra <http://documents.worldbank.org/curated/en/633401530870281332/pdf/Remittances-and-Vulnerability-in-Somalia-Resubmission.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Majid, N. (2018, september). *Remittances and Vulnerability in Somalia*. [s.l.]: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra <http://riftvalley.net/sites/default/files/publication-documents/Remittances%20and%20Vulnerability%20in%20Somalia%20by%20Nisar%20Majid%20-%20RVI%20Briefing%20%282018%29.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Majoka, Z. (2019, 4. mars). From Dahabshiil to World Remit: Why FinTech is transforming Somalia. *Africa at LSE* [blog]. Tilgjengelig fra <https://blogs.lse.ac.uk/africaatlse/2019/03/04/from-dahabshiil-to-world-remit-why-fintech-is-transforming-somalia/> [lastet ned 17. juni 2020]
- SEM, dvs. sveitsiske Staatssekretariat für Migration (2017, 31. mai). *Focus Somalia: Clans und Minderheiten*. Bern-Wabern: SEM. Tilgjengelig fra <https://www.sem.admin.ch/dam/data/sem/internationales/herkunftslander/afrika/som/SOM-clans-d.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]
- Tahir, M. (2019, 8. juli). In Somalia, the climate emergency is already here. The world cannot ignore it. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/jul/08/somalia-climate-emergency-world-drought-somalis> [lastet ned 17. juni 2020]
- Townsend, M. (2019, 9. mars). Mothers send sons to Somalia to avoid knife crime. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/uk-news/2019/mar/09/british-somalis-send-sons-abroad-to-protect-against-knife-crime> [lastet ned 17. juni 2020]
- UNFPA, dvs. United Nations Population Fund (2014, oktober). *Population Estimation Survey 2014 for the 18 pre-war regions of Somalia*. Nairobi: UNFPA. Tilgjengelig fra <https://somalia.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Population-Estimation-Survey-of-Somalia-PESS-2013-2014.pdf> [lastet ned 24. juni 2020]
- UNHCR (2020, 9. april). Estimated IDPs at sites assessed by CCCM (in 48 districts). *UNHCR*. Tilgjengelig fra https://data2.unhcr.org/en/situations/cccm_somalia [lastet ned 17. juni 2020]

World Bank Group (2018, august). *Somalia Economic Update. Rapid Growth in Mobile Money: Stability or Vulnerability?* Washington, D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <http://documents.worldbank.org/curated/en/975231536256355812/pdf/REPLACEMENT-PUBLIC-Somalia-Economic-Update-3-FINAL.pdf> [lastet ned 17. juni 2020]

World Bank Group (2019). *Somali Poverty and Vulnerability Assessment: Findings from Wave 2 of the Somali High Frequency Survey*. Washington, D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <http://documents.worldbank.org/curated/en/464241565765065128/Findings-from-Wave-2-of-the-Somali-High-Frequency-Survey> [lastet ned 24. juni 2020]

Muntlige kilder

Kilde A, representant for en internasjonal organisasjon, møte i Nairobi, 9. februar 2015

Kilde B, representant for en internasjonal organisasjon, møte i Mogadishu 20. januar 2016

Kilde C, representant for en internasjonal organisasjon, møte i Mogadishu 21. januar 2016

Kilde D, representant for en internasjonal organisasjon, møte i Mogadishu 11. februar 2019

Kilde E, lokal ressursperson, møte i Mogadishu, 19. januar 2016

Kilde F, lokal representant for en internasjonal organisasjon, møte i Belet Weyne, 14. februar 2015

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.